

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 7, Issue 4, December 2019, p. 267-303

Received	Reviewed	Published	Doi Number
23.10.2019	02.12.2019	25.12.2019	10.29228/ijlet.39440

Level of Using Word Markers Formed Using Multiple Semantic Components among Learners of Turkish as a Foreign Language

Nilüfer SERİN¹

ABSTRACT

While teaching a foreign language, particular emphasis should be placed on the structural features of the language and the ways of word-formation. The word-formation process in Turkish either uses roots and origins of words, derives a new word from an existing word by adding an affix or compounds multiple semantic components. Learning how these types of structures are created helps students learn more easily and predict their meaning. Against this background, the aim of this study was to examine the vocabulary in the writings of Bosnian and Herzegovinian learners of Turkish as a foreign language, to identify which ways of word formation/markings they use more often, and to find out their level of using word markers formed using multiple semantic components. To this end, 120 A1-, A2-, and B1-level learners of Turkish in Bosnia and Herzegovina were assigned writing tasks relating to different subjects. The elements of vocabulary that they used in their written expression were analysed according to the word-formation/markings methods. Word markers formed using multiple semantic components were listed and their frequency of use was determined.

Key Words: Teaching Turkish to foreigners, vocabulary, ways of word formation/markings, word markers formed using multiple semantic components.

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Birden Fazla Anlam Ögesiyle Kurulmuş Kavram İşaretlerini Kullanma Düzeyleri*

ÖZET

Yabancı bir dil öğretilirken o dilin yapısal özellikleri, sözcük yapma yolları özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Türkçe yapı itibarıyla kavramları işaretlerken ya kök ve kökenleri kullanır ya bunlara ek getirerek gövde hâline getirir ya da birden fazla anlam ögesini birleştirmek yoluna gider. Bu durumda Türkçe öğrenenlerin bu tarz yapıların nasıl oluşturulduğunu keşfetmesi sözcükleri daha kolay öğrenmelerine ve sözcüklerin anlamını tahmin etmelerine yardımcı olacaktır. Bundan yola çıkılarak bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna Hersekli öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını incelemek ve kavramları işaretlerken daha sık hangi yollara başvurduklarını ortaya çıkarmak, birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretlerini kullanım düzeylerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçla Bosna Hersek'te A1, A2 ve B1 düzeyinde Türkçe öğrenen 120 öğrenciye farklı konularda yazılı anlatım çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı söz varlığı unsurları kavram işaretleme yollarına göre analiz edilmiş ve birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretlerine ait listeler oluşturulmuş, kullanım sıklıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılar Türkçe öğretimi, söz varlığı, kavram işaretleme yolları, birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretleri.

¹ Arş. Gör. Dr., Trabzon Üniversitesi, niluferserin@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3747-0981.

* Bu çalışma Prof. Dr. Osman MERT danışmanlığında hazırlanan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanmış Ders Kitapları ile Bu Kitapları Kullanan Öğrencilerin Söz Varlığının Karşılaştırılması" (2017) isimli doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

Giriş

Bir toplumun sahip olduğu yaşam biçimi, inanış... gibi kendine özgü değerleriyle birlikte yaşadığı coğrafya ve iklimin de etkisiyle şekillenen kültürün ulaştığı kavramların işaretlenmesiyle ilgili kendine özgü yöntemleri vardır. Bu yöntemleri kullanarak oluşturulan kavram işaretleri ile kültürel ilişkide bulunulan diğer toplumlardan alınanlar o dilin söz varlığını meydana getirir. Türkçenin dildeki kavramları işaretleme başka bir deyişle sözcük yapma/üretme yolları ile ilgili araştırmacılar farklı sınıflandırmalar yapmıştır². Örneğin, Gemalmaz (1995), araştırmasında mevcut kelime kök veya gövdelerine vazife ve kullanışları belli ekleri getirmekle veya mevcut kök veya gövdelerini belli kurallara bağlı olarak birleştirmekle kavramların işaretlenebileceğini belirtmiştir. Aksan (2004), türetme, birleştirme ve tamlama, ağızlardan yararlanma veya ad aktarmasından faydalanılabileceğini söylerken, Banguoğlu (2004), üretim ve birleşim; Ergin (2000) türetme, birleştirme, yabancı dilden sözcük alma; Demir ve Yılmaz (2010), eklerle yeni kelime türetme, var olan kelimelere yeni anlamlar yükleme, birleştirme, harf veya hece seçerek kısaltma, uyarlama, kopyalama; Korkmaz (2007a) ise türetme, birleştirme, kalıplaşma, deyimleşme ve alıntılama diye sınıflamıştır.

Alyılmaz (1994), kavram işaretlerini, bir başka ifadeyle söz varlığı ögelerini bu çalışmada da genel hatlarıyla esas alındığı üzere kök/köken hâlindeki ögeler, gövde hâlindeki ögeler ve birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş genel anlamlı ögeler olmak üzere 3'e ayırmıştır:

1. Kök veya köken hâlindeki ögeler: Eski Türkçenin bilinen işlek kurallarıyla daha küçük anlamlı veya görevli parçalara ayrılmayan dil ögeleri, Başka lehçe veya dillerden alınmış dil ögeleri
2. Gövde hâlindeki ögeler: Fiilden fiil yapım ekleriyle oluşturulan ögeler, İsimden fiil yapım ekleriyle oluşturulan ögeler, Fiilden isim yapım ekleriyle oluşturulan ögeler, İsimden isim yapım ekleriyle oluşturulan ögeler
3. Birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş genel anlamlı ögeler: Belirtisiz isim tamlamalarından oluşan ögeler, Niteleme sıfatları+isimden kurulu tamlamalardan oluşan ögeler, Zarf+fiilden kurulu tamlamalardan oluşan ögeler, Belirtisiz nesne+geçişli fiilden kurulu tamlamalardan oluşan ögeler, Kişi, boy, kavim, millet, devlet, yer adları.

Yabancı bir dil öğretilirken o dilin yapısal özellikleri, sözcük yapma yolları özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Türkçe yapı itibarıyla kavramları işaretlerken ya kök ve kökenleri kullanır ya bunlara ek getirerek gövde hâline getirir ya da birden fazla anlam ögesini birleştirmek yoluna gider³. Bu durumda Türkçe öğrenen birinin ilk olarak üzerinde durması gereken nokta en sık kullanılan kök veya kökenleri öğrenmektir. Sonrasında Türkçenin sondan eklemeli dil yapısı üzerinde durması gerekir. "Eklerin çeşitliliği ve bu çeşitli eklerin değişik görevler yüklenerek yeni sözcükler oluşturabilmeleri, Türkçeyi çok geniş anlatım olanaklarına kavuşturmuş, yeni beliren kavramların karşılanmasını, yabancı kavramlara karşılıklar bulunmasını kolaylaştırmıştır" (Aksan, 2009, s. 106). En sık kullanılan ekleri tanımak, bir sözcüğü eklerine ve köklerine ayırabilmeyi öğrenmek belli bir seviyeden sonra öğrencilerin sözcüklerin anlamlarını kendilerinin tahmin edebilmesini hatta çeşitli yapım eklerini kullanarak yeni sözcükleri kendilerinin türetebilmesini sağlayacaktır.

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu ise birden fazla anlam ögesi kullanılarak oluşturulan söz varlığı unsurlarını öğrenmektir. Türkçe kök veya kökenlere ek getirmek suretiyle kavramları

² Ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz (2013).

³ Ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz (1994), Alyılmaz (2011, 2013).

işaretleyemediğinde iki veya daha fazla sözcüğü birleştirmek yoluna gider. Öğrencilerin bu tarz yapıların nasıl oluşturulduğunu öğrenmesi anlamını tahmin etmesine yardımcı olacaktır. Ancak bu yapısal özellikte genelde sözcüklerden en az birisi anlamını yitirdiği ve artık yeni bir kavramı işaretlediği için öğrenciler bu sözcükleri öğrenirken zorlanabilmektedir. Bunun için öğrencilere Türkçenin bu özelliğinin kavratılması gerekmektedir. Böyle yapılarda kimi zaman öğrenciden anlamı tahmin etmesini beklemek yerine bu yapılardan en sık kullanılanları öğretmek daha faydalı olacaktır.

Birden Fazla Anlam Ögesiyle Kurulmuş Kavram İşaretleri

“Kök ya da gövde üzerine eklenen her bir yapım eki, üzerine geldiği kök ya da gövdeyle birlikte yeni bir kalıcı kavram işareti/sözcük oluştururken, sözcük boyunu uzattığı için sözcüğün anlaşılabilirliğini düşürmektedir. Bu da göstermektedir ki, her ne kadar Türkçede kavram işaretleme diğer bir ifadeyle sözcük yapma/üretme söz konusu olduğunda ilk akla gelen metot ‘kök ya da gövde üzerine yapım eki getirme’ olsa da söz konusu metodun belirli bir noktadan sonra kullanılabilirliği zayıftır. Dolayısıyla dil, insan beyninin çalışma ve algılama biçimine bağlı olarak birden fazla sözcükten oluşan (çoğunlukla iki veya daha fazla parçalı / kelimeli) kalıcı kavram işaretleme metotlarını geliştirmiştir. Zira anlamlı elemanlar arasında yer alan boşluk (space) sözcüğün telaffuzunu, insan beyninin algılamasını kolaylaştırmakta; sözcüğün anlaşılabilirliğini de artırmaktadır” (Mert, 2008, s. 3-4).

Söz konusu kavramı ifade etmek için tek bir kavram işaretinin (kelime) yeterli gelmediği durumlarda birden fazla anlam ögesi, görevli dil öğelerinin de (ek ve edatların da) yardımıyla dilin kuralları dâhilinde birlikte kullanılarak ilgili kavram işaretlenir. Türkçede “belirtisiz isim tamlamaları”nın, “niteleme sıfat tamlamaları”nın, “tekrar grupları”nın, “birleşik kelimeler”in, “deyimler”in... birden fazla anlam ögesiyle karşılandıkları ve genel anlamlı bir kavramı ifade ettikleri görülür (Alyılmaz, 2003).

Birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretleri şu şekilde sınıflandırılabilir:

1. Belirtisiz İsim Tamlaması

Türkçede birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş genel anlamlı kalıcı kavram işaretleme metotlarının başında “belirtisiz isim tamlamaları” gelmektedir. Bu tamlamalarda ilk isim (tamlayan), ikinci ismin (nitelenen/tamlanan) neyle ilgili, neye dair olduğunu gösteren bir niteleme sıfatı değerindedir. Belirtisiz isim tamlamaları, “sıfatlarıyla birlikte tamlayan isim + ø + tamlanan isim + tamlanan (belirtilen) eki” kuruluşlarıyla bir niteleme grubu oluşturur (Gemalmaz, 2010).

Bu şekilde oluşmuş niteleme blokları, tamlanan durumundaki kavramın alt türlerini gösteren “belirsiz/genel” bir isim hükmündedir: mutfak önlüğü (önlük türlerinden biri. Krş. okul önlüğü, çamaşır önlüğü, tezgâhtar önlüğü vs.), bahçe kapısı (Bir kapı çeşidi. Krş. kale kapısı, araba kapısı, gümrük kapısı, çıkış kapısı vs.) (Daşdemir, 2014, s. 53).

2. Niteleme Sıfat Tamlaması

Kalıcı kavram işaretleme metotlarından birisi de “niteleme sıfat tamlaması”dır. Varlıkların durumlarını, biçimlerini, renklerini kısacası nasıl olduklarını bildiren niteleme sıfatlarının bir isimle birlikte kullanımından oluşan (niteleme sıfat+isim) bu tamlamalar, genel anlamlı bir kelimeyi, kelime grubunu (ismi) ifade ederler (Alyılmaz, 2003). Niteleme sıfatları, varlığın/nesnenin bünyesinde bulunan, değişmesi bir dış müdahaleye bağlı nitelikleri ifade eder; diğer bir ifadeyle varlığın “nasıl”lığını gösterir (Daşdemir, 2014, s. 54).

3. Sayı Grubu

Basamak sistemine göre sıralanmış sayı isimleri topluluğuna (Karahana, 2006, s. 72) sayı grubu adı verilmektedir. Türkçede sayılar üç şekilde görülür:

1. Tek sözden ibaret olanlar: bir, iki, üç...
2. Sıfat tamlaması kuruluşunda olanlar: üç yüz, dört yüz, sekiz bin, on milyon...
3. Sayı grubu/öbeği, onluk, yüzlük ve binliklerdeki ara sayıları ifade etmek üzere ortaya çıkmışlardır. Tam sayılar, tek sözle veya sıfat tamlamasıyla ifade edilirken, ara sayıların adlandırılmaları, sayı öbekleriyle yapılır. Sayı grubunun kuruluşunda büyük onluk sayı ile küçük tek sayı olmak üzere iki öge vardır: on üç, doksan dokuz, yüz bir, bin elli bir... Bir yapımlık öbek olan sayı grupları bugün artık bir sözlük birimidir (Karaağaç, 2011).

4. Özel Ad Grubu

Dillerin genel adlandırmalardan oluşan sözlükleri yanında, ayrıca bir özel adlar dağarcığı yoktur, genel adların anlam boşalmasına uğratılarak kullanılması söz konusudur. Bu kullanımlar, zamanla her dile bir özel adlar sözlüğü armağan etmiştir, fakat bu özel ad sözlüğündeki sözlerin ve yapıların tamamı, genel sözlükten veya söz diziminden alınmıştır (Karaağaç, 2011).

Bir kimseye özel ad olmak üzere iki veya daha fazla ismin bir araya gelerek oluşturduğu söz öbeğine (Karaağaç, 2011, s. 203) özel ad grubu/özel isim öbeği denir. Birden fazla kelimedenden oluşan her özel isim, özel isim öbeğini meydana getirmez. Örneğin, 'Cumhuriyet Üniversitesi' bir özel isimdir ama yapılışı itibarıyla belirtisiz isim tamlamasıdır. Yani, değişik kelime öbekleri özel isim olarak kullanılabilir; ama özel ad grubu diyebilmemiz için iki ismin yalın olarak bir varlığı karşılamak üzere yan yana gelmesi gerekmektedir (Delice, 2007).

5. Unvan Grubu

Bir şahıs ismiyle, bir unvan veya akrabalık isminden kurulan kelime grubuna (Karahana, 2006, s. 68) unvan grubu adı verilir. Bu yapılarda, şahıs ismi başta, unvan veya akrabalık ismi sonda bulunur (Özkan ve Sevinçli, 2013, s. 65). Bütün unvan grupları özel isimdir. "Unvan grubu ile özel ad grubu/birleşik isim grubunu birbirine karıştırmamak gerekir. Birinci unsuru unvan veya akrabalık ismi olan "Sultan Orhan, Dede Korkut, Hoca Nasrettin, Doktor Murat" gibi kelime grupları, unvan grubu değil özel ad/birleşik isim grubudur. Özel ad gruplarında vurgu sonda, unvan gruplarında vurgu başta bulunur" (Karahana, 2006).

6. Tekrar Grubu

Dile olağanüstü bir anlatım gücü katan, söz varlığının önemli ve eski bir unsuru da tekrar grupları, diğer bir deyişle ikilemelerdir. "Tekrar grubu, bir kavramı ifade etmek, işaretlemek, ona kuvvetlendirme, belirlilik, süreklilik ve çokluk anlamı katmak için eş görevli, aynı, yakın veya zıt anlamlı iki ya da daha çok kavram işaretinin meydana getirdiği kelime grubudur" (Karahana, 2006).

Anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi ve anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözün yan yana kullanılmasıyla oluşturulan (Hatiboğlu, 1982, s. 51) tekrar grupları dilin önemli zenginliklerindedir. İletişim sürecinde dikkati üzerinde toplayarak anlatımı güçlendirmekte, böylelikle aktarılan anlamın kalıcı olarak zihinde yapılanmasını sağlamaktadır (Karadağ, 2013, s. 32).

Türkçede tekrar grupları farklı şekillerde yapılabilmektedir (Karaağaç, 2011; Karahan, 2006):

1. Ses veya hece yinelemesi: Bu tür tekrarlar iki türde yapılabilmektedir. Sözlerin ilk hece sonlarına -m, -p, -r, -s seslerinden biri eklenerek, ilk hece yinelemesine dayalı öbekler yapılmaktadır: kapkara, yemyeşil, yapayalnız, çepeçevre... Ayrıca ön sese m- sesi getirerek veya ilk hece ünlüsünü değiştirerek de yineleme yapılabilir: toprak moprak, et met, çocuk mocuk, halı malı...
2. Söz yinelemesi: Aynı sözcükleri tekrar ederek yineleme yapılabilir: mışıl mışıl, yavaş yavaş, geze geze... Ya da yakın anlamlı sözcükler tekrar edilerek de oluşturulabilir: doğru dürüst, eğri büğrü, kılık kıyafet... Bunların dışında zıt anlamlı sözcüklerin tekrarıyla da tekrar grubu meydana getirilebilir: bata çıka, irili ufaklı, ölüm kalım...

7. Birleşik Kelimeler

Türkçede kavram işaretleme yollarından biri de iki ya da daha çok kelimeyi yeni bir kavramı karşılamak üzere bir araya getirerek birleşik kelimeler oluşturmaktır. Birleşik kelimeler, genelde iki ya da daha fazla sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan sözcük olarak tanımlanır (Özel, 1977; Korkmaz, 2007b; Lieber, 2010).

Üretimde birleşik kelimeyi oluşturan kelimelerden yalnız biri anlamını kaybedebileceği gibi bazılarında her ikisi de anlamını yitirir. Ya da her ikisi de anlamını koruyarak yeni bir kavram işareti meydana getirir. Burada esas olan tek kelime gibi ayrılmaz bir tek kavramı karşılayacak şekilde kaynaşmış olmalarıdır (Banguoğlu, 2004). Bu birleştirme; isim, sıfat, zarf veya fiil tamlamaları (hanım+eli, kara+biber; vaz+geç-, akıl et-) şeklinde karşımıza çıksa da neticede ortaya çıkan anlam, birleşigi oluşturan öğelerin toplam anlamından az çok farklıdır (Gemalmaz, 1992; Daşdemir, 2014).

7.1. Birleşik İsimler

Birleşik kelimeler içerisinde en üretken türlerden biri birleşik isimlerdir. "Dilimizin birleşik isim oluşturmak için başvurduğu gramer kalıpları ad tamlaması, sıfat tamlaması, ikileme, sıfat fiil vb. kelime gruplarıdır" (Korkmaz, 2007a).

7.2. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir ad ile bir yardımcı fiilin, iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden çok kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir (Korkmaz, 2007a, s. 150). Birleşik fiiller taşıdıkları farklı yapı ve anlam özelliklerine göre birbirinden ayrılır.

Türkçede birleşik fiil kategorisine giren fiiller farklı şekillerde tasnif edilmektedir. Yapılan tasnifler göz önünde bulundurulduğunda "isim+yardımcı fiilden oluşan birleşik fiiller, fiil-zarf fiil eki+fiil yapısından oluşan birleşik fiiller", zarf+fiilden oluşan birleşik fiiller, nesne+fiilden oluşan birleşik fiiller, anlamca kaynaşmış/deyimleşmiş birleşik fiiller" şeklinde gruplandırmak mümkündür (Dizdaroğlu, 1963; Bilgegil, 1992, Alyılmaz, 1994; Daşdemir, 2000; Korkmaz, 2007a, Öztürk, 2008; Börekçi, 2009; Alyılmaz, 2017).

7.2.1. İsim+Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Bir ad ya da bir sıfat ile et-, ol- yardımcı fiillerinin veya esas fiil olma dışında yardımcı fiil olarak da kullanılan bul-, bulun-, buyur-, eyle-, kıl-, yap- fiillerinin birleştirilmesi yoluyla kurulan birleşik fiillerdir. Bunların en yaygın kullanılıştaki olanları bir kılış bildiren geçişli et- ve bir oluş bildiren

geçişsiz ol- yardımcı fiili ile kurulan birleşiklerdir: alay et-, göz et-, hasta et-, açık ol-, aday ol-, taburcu ol- vb. (Korkmaz, 2007a).

7.2.2. Özne+Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Bir isim ögesiyle yardımcı fiilin sözlük anlamlarından tamamen ya da kısmen uzaklaşmalarıyla meydana gelen kalıplaşmış yapılar “Anlamca Kaynaşmış-Deyimleşmiş Birleşik Fiiller” olarak adlandırılmaktadır (Öztürk, 2008). Anlamca kaynaşmış birleşik fiiller yapıları bakımından birbirinden ayrılır. Bunlardan biri de özne+fiil bağlantısı ile birleşenlerdir. “Bu yapıdaki birleşiklerde, fiilden önce gelen ad veya ad grubu, fiile ya yalın durumuyla ya da iyelik eki alarak bağlanmıştır. Bu durumda birleşik fiil içindeki ad veya ad grubu fiilin öznesi gibidir” (Korkmaz, 2007a, 154).

7.2.3. Nesne+Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Korkmaz (2007a, s. 154), birleşik fiillerin başka bir türü olarak da nesne+fiil bağlantısı ile birleşenleri ele alır. Bu yapıdaki bileşiklerde, fiilden önceki ad ya da ad grubu fiile bir nesne bağlantısı ile bağlanmıştır. Nesne+fiilden oluşan birleşik fiillerde nesnelere, fiillerle sürekli anlam ilişkisi kurarlar. Bu yapıların olumlu veya olumsuz, geçişli fiil kök, köken ve gövdelerinin, nesnelere birlikte kullanılarak genel anlamı bir kavramı karşıladıkları görülür (Gemalmaz, 1992; Alyılmaz, 2003).

7.2.4. Zarf+Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Zarf+fiil’den oluşan birleşik fiillerde, olumlu veya olumsuz, geçişli veya geçişsiz fiil kök, köken ve gövdelerinin nasıllık, nicelik, yer, yön ve zaman zarflarıyla birlikte kullanılarak genel anlamı bir kavramı karşıladıkları ifade ettikleri görülür. Zarf+fiilden oluşan birleşik fiillerde zarflar, fiillerin genel niteleyicileri olarak kullanılmakta ve zarf ile fiil arasında sürekli bir anlam ilişkisi kurulmaktadır (Gemalmaz, 1992; Alyılmaz, 2003, Alyılmaz, 2017).

8. Deyimler

Türkçe Sözlük’te (2011) “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir.” diye tanımlanan deyimler dilin ihtiyaçları sonucu ortaya çıkmış, anlatıma akıcılık ve çekicilik katan, sözü ilgi çekici hâle getiren söz varlığı unsurlarından biridir. Dilin daha etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayan deyimleri Aksoy (1981, s. 49) “çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük toplulukları” olarak tanımlamaktadır. Deyimlerin en önemli özelliği millî değerleri bünyelerinde taşıyor olmalarıdır. Kimi zaman yüzyıllar boyunca aynı kalabilen bu kalıplaşmış dil öğelerinin eğitim sürecinde öğrencilere öğretilmesi, onların hem kültürü daha iyi kavrayabilmeleri hem de anlama anlatma becerilerini geliştirmeleri açısından son derece önemlidir.

9. Atasözleri

Kültürün ulaştığı kavramları dil vasıtasıyla soyutlama, işaretleme sürecinde kullanılan, genel anlamı, kalıcı kavram işaretleme metotlarından biri de atasözleridir. Bir milletin hayat tarzını, doğaya, olaylara bakış açısını, derin tarihî kültürünü yansıtan, yazı dilinden ziyade konuşma dili vasıtasıyla kuşaktan kuşağa, bölgeden bölgeye aktarılan, tarihî süreç içinde dilin en az değişime uğrayan öğelerindendir (Mert, 2007, s. 297).

Tıpkı deyimler gibi dilin kalıplaşmış öğeleri içinde yer alan atasözleri kültürün taşıyıcısı olmaları açısından büyük bir öneme sahiptir. Kurt (1991), atasözlerinin halkın hayatını temsil etmede önemli bir paya sahip olduğunu ve halkın hayatından damıtılmış tecrübeleri yansıttığını bildirmektedir.

Geçmişteki tecrübelerin, birikimin, Türk milletinin dünyayı algılayış tarzının, kültürün öğrencilere aktarılması açısından deyimler gibi atasözlerinin de eğitim sürecinde kullanılması gerekmektedir.

10. Kalıp Sözcükler

Kalıp sözcükler belli bir durumda söylenmesi gelenek olmuş klişe sözcüklerdir. Kalıp sözcükler, yemek yerken veya yemekten sonra, biriyle karşılaşıldığında selamlaşmak için, doğum, ölüm, okula başlama, evlenme gibi olaylar karşısında da kullanılır. Bunun yanında bir iyilik karşısında duyulan minneti veya bir dileği belirtmek için edilen dualar, kızgınlıkla söylenen beddualar, yemin etmeler, söz vermeler de kalıp sözcüklerin içerisinde yer almaktadır (Güzel ve Barın, 2013, s. 132).

Ölüm, doğum, evlenme gibi özel durumlarda sıkça başvurulan kalıp sözcükler Türk kültürünü yansıtmaları bakımından oldukça önemlidir. Toplumun kültürüne ışık tutan bu sözcükler onların geleneklerini, göreneklerini inançlarını yansıtır. Günlük yaşamda sıkça kullanılan söz varlığı öğeleri arasında “günaydın”, “merhaba”, “iyi akşamlar”, “güle güle”, “hoşça kal” gibi sözcüklerin olduğu düşünüldüğünde dil öğretiminde kalıp sözcüklerin önemi ortaya çıkmaktadır. “Kalıp sözcüklerin işlevleri ve kullanım sıklıkları, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu birimler üzerinde durulması gerektiğini gösteren nedenler olarak belirtilebilir” (Gökdayı, 2015, s. 135). Türkçeye özgü olan kalıp sözcüklere, Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin dilinde karşılık olmaması veya başka bir şekilde ifade edilmesi, Türkçe öğretmenlerin konuya özen göstermesini gerektirir (Candaş-Karababa, 2009, s. 275).

11. Karma

Karma (blends), iki sözcüğün hecelerini ya da parçalarını bir araya getirerek yeni sözcük oluşturma yoludur: albay (<alay+bay), arge (<araştırma+geliştirme), gerzek (<geri+zekâ), tümgeneral (<tümen+general)... (Eker, 2013, s. 317). Yani iki ya da daha fazla kelimenin tamamının değil bir bölümünün birleştirilmesi söz konusudur. Bu yönüyle karma, birleşme ve kısaltma yollarını içine alan bir görünüm sergilemektedir (Paylan, 2015, s. 162).

12. Kısaltma

Sözcüklerin baş harflerinin bir araya getirilmesiyle oluşan gerçek kısaltmalar (shortening), bir süre sonra dilin söz varlığına sözcük olarak katılabilir (Eker, 2013, s. 318). Kısaltma, kelime türetme amacıyla ortaya çıkmamıştır. Çünkü yeni bir kavramın karşılanması değil, kavramın karşılanış şeklinin değişmesi söz konusudur. Ancak kısaltılmış kelimelerin sıkça kullanılması, yaygınlaşması ile kısaltmalar, kelime olarak kabul edilmiş ve türetme yolu olarak incelenmiştir (Paylan, 2015).

Bu şekilde birden fazla anlam ögesiyle kurularak aralarında kalıcı bir ilişki bulunan yani sözlükte madde başı olabilecek kavram işaretlerinin/söz varlığı öğelerinin öğrencilere özel olarak öğretilmesi yabancılar için Türkçe öğretiminde önem kazanmaktadır. Bir kavram tek bir sözcükle karşılanmadığı kimi zaman da sözcüklerden biri veya tamamı gerçek anlamını kaybettiği için öğrenciler için bu tür yapıları öğrenmek daha güç olabilmektedir. Hem günlük hayatta hem de öğrencilerin Türkçe öğrenirken kullandıkları ders kitaplarında birden fazla anlam ögesiyle kurulan kavram işaretlerinin sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Bundan yola çıkılarak bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna Hersek’li öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığını incelemek, kavramları işaretlerken daha sık hangi yollara başvurduklarını ortaya çıkarmak ve birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretlerini kullanım düzeylerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Böylece öğrencilerin hangi yollara sık başvurdukları görülmüş olacaktır. Bunun net bir şekilde tasvir edilmesinin söz varlığı öğretimiyle ilgili bir yol haritası hazırlarken öğretmenlere ve ders kitabı yazarlarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada *nitel araştırma* yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmaya hizmet edebilecek şekilde *doküman incelemesi* tekniğinden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre "doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Bosna Hersek'teki Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 120 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada tüm evrene ulaşmanın güçlüğü nedeniyle örneklem alma yoluna gidilerek, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden olan amaçsal örnekleme tiplerinden *tipik durum örnekleme yöntemi* kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme yöntemi, "araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olan bir durumun belirlenerek bu örnek üzerinden bilgi toplanmasını gerektirir. Burada esas olan sıra dışı olmayan ortalama tipik bir durumun belirlenmesidir" (Büyüköztürk vd., 2011, s. 90). Bosna Hersek'in Saraybosna, Mostar ve Foynitsa şehirlerinde bulunan Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde A1.2, A2.2 ve B1.2 düzeyinde Türkçe öğrenen 120 öğrenci araştırmanın örnekleme dâhil edilmiştir. Okutmanlarla iş birliği yapıp ön bilgi alındıktan sonra tipik durumu oluşturacak şekilde her bir kurdan 40 öğrenci seçilmiştir. Araştırma grubunu/örnekleme oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	Frekans				Yüzde			
		A1	A2	B1	Toplam	A1	A2	B1	Toplam
Cinsiyet	Kız	29	30	22	81	72.5	75	55	67.5
	Erkek	11	10	18	39	27.5	25	45	32.5
Yaş Aralığı	13-20	6	9	11	26	15	22.5	27.5	21.66
	20-25	18	17	13	48	45	42.5	32.5	40
	25-30	5	7	7	19	12.5	17.5	17.5	15.83
	30-35	2	4	5	11	5	10	12.5	9.16
	35-40	5	1	0	6	12.5	2.5	0	5
	40 ve üstü	4	2	4	10	10	5	10	8.33
Eğitim Durumu	İlkokul	1	0	6	7	2.5	0	15	5.83
	Ortaokul	0	2	0	2	0	5	0	1.66
	Lise	8	19	4	31	20	47.5	10	25.83
	Lisans	25	14	25	64	62.5	35	62.5	53.33
	Yüksek lisans	5	5	3	13	12.5	12.5	7.5	10.83
	Doktora	1	0	2	3	2.5	0	5	2.5
Ana dil	Boşnakça	38	38	40	116	95	95	100	96.66
	Sırpça	1	2	0	3	2.5	5	0	2.5
	Arnavutça	1	0	0	1	2.5	0	0	0.83

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Öğrencilere yazılı anlatım yaptırmak için her seviyeye özel çalışma kâğıtları oluşturulmuştur. Bunun için Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti'nin A1, A2 ve B1

seviyesindeki öğretmen kitapları ve ders kitaplarının ünite başlarında verilen temalar incelenmiş, bu temalara uygun yazılı anlatım konuları tespit edilmiş; ayrıca temalar, öğrencilere kazandırmayı hedeflediği sözcükler çerçevesinde de incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda kitaplardaki tüm temaları kapsayabilecek şekilde her seviye için yazılı anlatım konuları belirlenmiş ve alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda temel seviyede yazılı anlatım yapmanın daha güç olduğu düşünülerek belirlenen konularda birleştirmeye gidilmiş ve soru sayısı azaltılmıştır. Böylece temel seviyedeki öğrencilerin yine önceden belirlenen konularda yazı yazmalarına rağmen psikolojik olarak rahat etmeleri sağlanmıştır. Sonrasında bu konuların yer aldığı çalışma kâğıtlarına son hâli verilmiştir.

Öğrencilere yazı yazdırılan konular aşağıda yer almaktadır:

Seviyelere Göre Öğrencilere Yazılı Anlatım Yaptırılan Konuların Listesi

A1

1. Kendinizi, ailenizi ve yaşadığınız evi anlatınız.
2. Bir günde neler yapıyorsunuz? Boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz? Hobileriniz neler? Anlatınız.
3. Bir tatilinizi / yolculuğunuzu anlatınız.
4. Bir mesleği tanıttınız.

A2

1. Bir arkadaşınıza yaşadığınız şehri / ülkeyi anlatan bir mektup yazınız.
2. Geçen hafta sonu neler yaptınız? Anlatınız.
3. Hayatınızda sizin için önemli olan bir kişiyi tanıttınız.
4. En son ne zaman hasta oldunuz? Ne yaptınız? Anlatınız.
5. Televizyonda izlediğiniz bir haberi anlatınız.

B1

1. Sosyal medya faydalı mı, zararlı mı? Tartışınız.
2. Ülkenizdeki ünlü bir kişiyi tanıttınız.
3. Sizi çok etkileyen bir filmi anlatınız.
4. Ülkenizdeki bir festivali / bayramı anlatınız.
5. Engelli insanlar günlük hayatta ne gibi zorluklarla karşılaşılıyor? Sebepleriyle anlatınız.
6. Türkçe kursuna başlamak isteyen bir arkadaşınıza Yunus Emre Enstitüsünü tanıttınız. Türkçe öğrenmek için neler yapması gerektiği hakkında tavsiyede bulununuz.

Uygulama 2016 yılında Saraybosna, Mostar ve Foynitsa Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerindeki A1.2, A2.2 ve B1.2 seviyelerindeki öğrencilere okutmanların yardımı ve araştırmacının katılımı ile yapılmıştır. Öğrencilere yazılı anlatım konularının yer aldığı çalışma kâğıtları dağıtılmış, öğrencilerin verilen tüm konularla ilgili yazı yazmaları gerektiği belirtilmiştir. 2 ders saati içerisinde uygulama tamamlanmış; öğrencilerin aktif/üretici söz varlığını ortaya çıkarabilmek adına sözlük, internet, ders kitapları gibi araç gereçler kullanmalarına izin verilmemiştir.

Bu uygulama sonucunda A1, A2 ve B1 seviyelerinden toplam 120 öğrenciye yazılı anlatım çalışması yaptırılarak 600 adet veri elde edilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu araştırmada veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği, sistematik, yinelenebilir bir tekniktir” (Büyüköztürk vd., 2011, s. 269). Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan içerik analizinde bir metin içerisindeki kelimelerin varlığı, anlamı, birbiriyle ilişkisi belirlenerek analizlerde bulunulur. Yazılı anlatımlardan elde edilen veriler yazılım ile sıklıklarına göre dizilmiş, metin havuzunun ham listesi çıkarılmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

1. Belirtisiz İsim Tamlaması

Tamlamalar kalıcı kavram işareti oluşturduğu için yabancı dil öğretiminde ayrı bir önem kazanmaktadır. Çünkü öğrencilerin tamlamayı oluşturan kelimeleri ayrı ayrı bildiği ancak tamlamayı doğru kuramadığı durumlarla karşılaşabilmektedir. Bu yüzden de tek bir kavramı karşılayan tamlamalara yabancı dil öğretiminde ayrıca yer verilmelidir.

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %2,1’ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 156, farklı 96 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10’unun sıklıkları ve yüzdeler oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 2. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Belirtisiz İsim Tamlamaları

Sıra No	B’siz Tam.	İsim	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	hafta sonu		9	0,12	Hafta sonu da, genellikle spor yapıyorum, veya doğada gidiyorum.
2.	yatak odası		8	0,10	Oturduğumuz evde bir tane oturma odası iki yatak odası var.
3.	öğle yemeği		7	0,09	Sonra öğle yemeği hazırlıyorum.
4.	ev hanımı		6	0,08	Annem ev hanımı, babam garson, kız kardeşim öğrenci.
5.	yaz tatili		6	0,08	Ben her yaz tatilinde Kosova’ya gidiyorum.
6.	oturma odası		5	0,06	Bizim evimizde bir yatak odası bir genç odası bir oturma odası bir mutfak ve bir salon var.
7.	Felsefe Fakültesi		4	0,05	Öğrenciyim, felsefe fakültesine gidiyorum.
8.	Topkapı Sarayı		4	0,05	İstanbul’a gittim ve orada Topkapı sarayı ziyaret ettim.
9.	alışveriş merkezi		3	0,04	Alışveriş merkezinde çalışıyor.
10.	Tıp Fakültesi		3	0,04	Amila yirmi yaşında ve tıp fakültesi okuyor.

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,88'ini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 190, farklı 108 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 3. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Belirtisiz İsim Tamlamaları

Sıra No	B'siz Tam.	İsim	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	hafta sonu		32	0,31	Geçen hafta sonu arkadaşlarım İstanbul'a gittim.
2.	akşam yemeği		6	0,05	Akşam yemeğinde bütün aile beraber yemeğimizi yedik.
3.	hayvanat bahçesi		5	0,04	Onlar hayvanat bahçesinde yaşayan hayvanları çok beğendiler.
4.	korcu filmi		5	0,04	Eşim duygusal filmlerden hoşlanır, korku filmlerini pek sevmez.
5.	Mostar Köprüsü		5	0,04	Burada Mostar köprüsü var.
6.	trafik kazası		5	0,04	Trafik kazası Saraybosna'nın ortasında olmuş.
7.	alışveriş merkezi		4	0,03	Alışveriş merkezi gittim.
8.	baş ağrısı		4	0,03	O yüzden, benim için en iyi ilaç meyvelerdir ve bol bol ile limon içmekten sonra baş ağrısı geçti ve iyi oldum.
9.	burun akıntısı		3	0,02	Burun akıntısı devam etti, ama zamanla iyileştim.
10.	C vitamini		3	0,02	Çok c vitamini yiyerek, dinlemeyerek ve sıcak çayı içerek iyileştim.

Belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %3,01'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 323, farklı 186 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 4. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Belirtisiz İsim Tamlamaları

Sıra No	B'siz İsim Tam.	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	Ramazan Bayramı	21	0,19	Saraybosnada, yani Bosna-Hersek de Ramazan bayramı ve Kurban bayramı kutlamak özel bir şey
2.	iletişim aracı	13	0,12	Sosyal medya İletişim Araçlarından önemli bir tanedir.
3.	Kurban Bayramı	12	0,11	Kurban bayramı ve Ramazan bayramında erken uyanıyoruz.
4.	Türkçe kursu	12	0,11	Türkçe kursuna başlamak isteyen Yunus Emre Enstitüsü çok tavsiye ederim.

5.	Yunus Emre Enstitüsü	11	0,10	Yunus Emre Enstitüsü faydalı bir Enstitü.
6.	sosyal paylaşım sitesi	9	0,08	Bence, sosyal paylaşım siteleri çok faydalı.
7.	doğum günü	6	0,05	Türkiye’de çocukların doğum günlerinde kutlamalar yapılır.
8.	Sarajevo Film Festivali	5	0,04	Her sene yeni çıkan filimleri sarajevo film festivalde gösteriyor ve dünyanın ünlü aktörleri sarajevo da bu yüzden geliyorlar
9.	film festivali	5	0,04	Bu Saraybosnada gerçekleştirilen film festivalidir.
10.	bayram namazı	4	0,03	Sabah namazı ve bayram namazından sonra erkekler eve dönüyorlar ve bayram kutlamayı başlıyorlar.

2. Niteleme Sıfat Tamlaması

Niteleme sıfat tamlaması şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,71’ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 53, farklı 14 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10’unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 5. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Niteleme Sıfat Tamlamaları

Sıra No	Nit. Sıfat Tam.	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	boş zaman	23	0,31	Boş zamanda kitap okuyorum, bu benim hobim.
2.	kız kardeş	12	0,16	İşim emlakçı, iki kız kardeşim var.
3.	erkek kardeş	4	0,05	İki kız kardeşim ve bir erkek kardeşim var.
4.	tarihî yer	3	0,04	Arkadaşlarımızla buluşacağız ve Bursanın tarihi yerlerini gezeceğiz.
5.	Muhteşem Yüzyıl	2	0,02	Akşam “Muhteşem Yüzyıl” izliyoruz.
6.	boş vakit	1	0,01	Ben çok çalışkanım, boş vaktim o kadar yok.
7.	erkek arkadaş	1	0,01	İki erkek arkadaşım var, annem ve babam iki tane kedim ve bir köpeğim var.
8.	eski uygarlıklar	1	0,01	Arkeolog da çok güzel meslek onlar kazı yapıyor Eski uygarlıkları araştırıyor.
9.	hatıra eşya	1	0,01	Çok hatıra eşyaları aldık.
10.	hediyelik eşya	1	0,01	Hediyelik eşyalar aldım.

Niteleme sıfat tamlaması şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,68’ini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 69, farklı 42 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10’unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 6. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Niteleme Sıfat Tamlamaları

Sıra No	Nit. Sıfat Tam.	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	alerjik nezle	7	0,06	Bu alerjik nezleye benziyor.
2.	kız kardeş	5	0,04	O benim kız kardeşim.
3.	cam kapı	4	0,03	Küçük çocuğun üzerine cam kapı düşüyor.
4.	çizgi film	3	0,02	Bugün günlerden Salı ve en sevdiğim çizgi film var.
5.	boş zaman	2	0,01	Çünkü az boş zamanım var.
6.	geleneksel yemek	2	0,01	Burada çok lezzetli ve geleneksel yemekleri yiyebilirsin, mesela börek, dolma, cevapi, baklava, kadayıf...
7.	yakın arkadaş	2	0,01	Sonra onunla buluştuk işte bu benim en yakın arkadaşım.
8.	açık hava	1	0,009	Giysilerinizi açık havada kurutmayın.
9.	alerjik madde	1	0,009	Aynı benim gibi alerjik nezlesin sen de.
10.	altın madalya	1	0,009	Sonunda altın madalyayı aldım.

Niteleme sıfat tamlaması şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,21'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 130, farklı 39 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 7. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Niteleme Sıfat Tamlamaları

Sıra No	Nit. Sıfat Tam.	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	sosyal medya	64	0,59	Sosyal medya kullanan hep çok farklı olmaya hatta ilgiyi için olmuştur.
2.	engelli insan	10	0,09	Engelli insanlar günlük hayatta genel olarak çok zor.
3.	günlük hayat	10	0,09	Engelli insanlar günlük hayatta çok zorluklarla karşılaşılıyor.
4.	tekerlekli sandalye	7	0,06	Tekerlekli sandalyeler kullanıyorlar.
5.	akıllı telefon	3	0,02	İnternet, akıllı telefonlar, televizyonlar hayatımızı değiştirdi, değiştirmeye de devam ediyor.
6.	yabancı dil	2	0,01	Bir öğrenci, yüksek öğrenim hayatı süresince yabancı dilini geliştirmeli, hatta ikinci bir yabancı dil öğrenmelidir
7.	sanal ortam	2	0,01	Sanal ortam, insanları toplumdaki hatta yakın çevresinden uzaklaştırarak sosyalleşmeyi engelliyor.

8.	vesikalık fotoğraf	1	0,009	Kursa kesin kayıt yaptırmak için kimlik fotokopisi, 2 adet vesikalık fotoğraf dışında başvuru formunu doldurmak gerekmektedir.
9.	elektronik alet	1	0,009	Teknolojinin gelişmesiyle de elektronik aletler ve basın yayın araçlarını iletişimde kullanmaya başlamışlardır.
10.	flaş haber	1	0,009	İnsanlar flaş haber yazısını ekranda görür ve hemen dikkatle habere yönelir.

3. Sayı Grubu

Sayı grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,21'ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 90, farklı 44 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 8. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Sayı grupları

Sıra No	Sayı Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	on bir	6	0,08	Saat on birde uyumak gidiyorum.
2.	on altı	5	0,06	On altıda kocam işten geliyor.
3.	yirmi üç	5	0,06	O yirmi üç aylık.
4.	on dört	4	0,05	Bu işi yapıyor on dört yıl.
5.	on iki	4	0,05	Yolculuğumuz on iki saat sürdü.
6.	yirmi bir	4	0,05	Yirmi bir yaşındayım.
7.	on beş	3	0,04	Ben on beş yaşındayım.
8.	on dokuz	3	0,04	Yaşım on dokuz, ailece altı kişiyiz.
9.	on sekiz	3	0,04	Benim adım Sanela, on sekiz yaşındayım.
10.	on yedi	3	0,04	O on yedi yaşında var.

Sayı grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,32'sini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 33, farklı 21 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 9. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Sayı grupları

Sıra No	Sayı Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	iki bin on altı	4	0,03	Yirmi sekiz Mayıs iki bin on altı
2.	on dokuz	3	0,02	On dokuz Mayıs sadece bir hafta kaldı ve bu günü anmak için sevinçli.
3.	on iki	3	0,02	Onu on iki saatte bir, sabah ve akşam içiyorum.
4.	bin dokuz yüz doksan beş	2	0,01	Bin dokuz yüz doksan beş yıl soykırım olduk.

5.	on beş	2	0,01	Yol yaklaşık on beş dakika sürdü.
6.	on yedi	2	0,01	On yedi yıldır Foynitsa'da yaşıyorum.
7.	yirmi sekiz	2	0,01	Yirmi sekiz Mayıs iki bin on altı
8.	yirmi üç	2	0,01	Yirmi üç yaşındayım.
9.	bin dokuz yüz doksan iki	1	0,009	Bosna Hersek'in bin dokuz yüz doksan iki bin dokuz yüz doksan beş yılında savaşı bu camiyi kırdı.
10.	bin dört yüz altmış üç	1	0,009	Bin dört yüz altmış üç yıl Osmanlılar Bosna'yı fethettiler.

Sayı grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,41'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 45, farklı 34 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 10. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Sayı Grupları

Sıra No	Sayı Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	yirmi üç	4	0,03	Atatürk meclisin ilk açılış tarihi olan yirmi üç Nisan'ın bayram olarak kutlanmasına karar vermiş.
2.	on altı	2	0,01	On altı yaşından itibaren caz müzik ve rock müziği ile ilgilendi.
3.	on dört	2	0,01	On dört Şubat tarihinin Sevgililer Günü olduğunu hepimiz biliriz.
4.	on iki	2	0,01	Hande Yener, kırk üç yaşındadır ve on iki Ocak 1973 yılında doğmuştur.
5.	yirmi dokuz	2	0,01	Yirmi dokuz Ekim Cumhuriyet Bayramı olduğu zaman, okul otobüsüne binip gelmiştik.
6.	yirmi dört	2	0,01	Yirmi dört yaşında, Türkiye takımında yirmi bir numarada oynuyor.
7.	iki bin dört	2	0,01	İki bin dört yılında çıkardığı son albümü "Burek" (Börek)'te yer alan, Saraybosna için yazdığı şarkının nakaratları Türkçe'dir.
8.	bin dokuz yüz doksan beş	2	0,01	Bin dokuz yüz doksan beş yılında sanatçıların girişimiyle başlatılan Saraybosna Film Festivali her sene yazın olmaktadır.
9.	bin dokuz yüz yetmiş üç	2	0,01	Hande Yener, kırk üç yaşındadır ve on iki Ocak bin dokuz yüz yetmiş üç yılında doğmuştur.
10.	beş yüz yetmiş bir	1	0,009	Beş yüz yetmiş bir yılında doğmuş, ama doğmadan önce babası ölmüştür.

Öğrencilerin ya yaşları ifade etmek ya da belli bir tarihi belirtmek için sayı gruplarını kullandıkları anlaşılmaktadır. Özellikle 29 Ekim, 23 Nisan, 14 Şubat gibi önemli tarihlere yer verilmiştir. Bunlar

tarih adı olarak bütün olarak da ele alınabileceği gibi burada sayı grubuna örnek oluşturması açısından verilmiştir.

4. Özel Ad Grubu

Özel ad grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,12'sini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 9, farklı 8 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 11. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Özel Ad Grupları

Sıra No	Özel Grubu	Ad	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	Elif Şafak		2	0,02	Bence en iyi yazar Elif Şafak.
2.	Abdullah Nakas		1	0,01	Binada, Abdullah Nakasın solunda.
3.	Esati Muyoni		1	0,01	Benim adım Behar soyadım Esati Muyoni.
4.	Haruki Murakami		1	0,01	Bana göre dünyanın en güzel yazarlarından biri Haruki Murakami'dir.
5.	Leonardo Vinci	Da	1	0,01	Benim idolüm Leonardo Da Vinci.
6.	Lido Di Jeselo		1	0,01	Lido di Yesolo'da gezdik.
7.	Mona Lisa		1	0,01	Bu müzede en ünlü resim Mona Lisa.
8.	Hrasua Grad	Stari	1	0,01	Hrasua Stari Grad çok uzak değil.

Özel ad grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,01'ini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 2, farklı 2 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 12. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Özel Ad Grupları

Sıra No	Özel Grubu	Ad	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	Ahmet Davutoğlu		1	0,009	Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Ahmet Davutoğlu idi.
2.	Birkan Sokullu		1	0,009	Hayat Şarkısı Birkan Sokullu çok yakışıklı bir adam.

Özel ad grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,58'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 63, farklı 41 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 13. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Özel Ad Grupları

Sıra No	Özel Grubu	Ad	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
---------	------------	----	---------------	---	-------------

1.	Dino Merlin	12	0,11	Bizim ülkede belki en ünlü şarkıcıdır Dino Merlin.
2.	Edin Dervishalido vic	3	0,02	Dinonun gerçek adı Edin Dervishalidovictir.
3.	Esad Durakovü	2	0,01	Esad Durakovü bir yazar bir öğretmen.
4.	Meşa Selimoviç	2	0,01	Meşa Selimoviç bir Bosnalı yazar.
5.	Robin von Persie	2	0,01	Robin Von Persie, Fenerbahçe'de futbolcu...
6.	Will Smith	2	0,01	Bu Will Smith in rolü çok etkileyici ve seyircilerinde müteşekkirlilik uyandırıyor.
7.	Aziz Nesin	2	0,01	Aziz Nesin, bin dokuz yüz on beş yılında İstanbul'da doğdu.
8.	Murat Boz	2	0,01	Başrollerinde yakışıklı oyuncular Burak Özçivit ve Murat Boz var.
9.	Hande Yener	2	0,01	Hande Yener, çok önemli bir sanatçısıdır.
10.	Emre Mor	2	0,01	Emre Mor, yaklaşık bir kırk /bir elli arasında boyu var.

Özel ad grubu kullanımının B1 seviyesinde arttığı gözlemlenmiştir. Hem Bosna Hersek'te ünlü olan isimler hem Türk ünlüler hem de dünyadaki başka ünlü isimler listede kendine yer bulmuştur. Ayrıca bildikleri Türk isimleri, öğrencilerin Türk dizileriyle ve siyasetiyle alakadar olduklarını göstermesi açısından önemlidir.

5. Unvan Grubu

Unvan grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,02'sini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 2, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 14'te sunulmuştur:

Tablo 14. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Unvan Grupları

Sıra No	Unvan Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	Sultanahmet	2	0,02	Öğleden sonra Sultanahmet'e meydana geldik.

Unvan grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,03'ünü oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 4, farklı 4 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 15'te sunulmuştur:

Tablo 15. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Unvan Grupları

Sıra No	Unvan Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	İshail Bey İshaloviç	1	0,009	İshail bey İshaloviç (Saray-Bosna'nın kurucudur).
2.	Mehmed İkinci Fatih	1	0,009	Yine Ahdname Mehmed ikinci Fatih yazdı
3.	Mimar Sinan	1	0,009	Mimar Sinan'da kahve içtim.
4.	Mustafa Kemal Paşa	1	0,009	19 Mayıs 1919 Mustafa Kemal Paşanın Samsuna çıktığı gün ve buna Türkiye her tarafında bayram olarak kutlanır.

Unvan grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,01'ini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 2, farklı 2 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 16'da sunulmuştur:

Tablo 16. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Unvan Grupları

Sıra No	Unvan Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	Marco Paşa	1	0,009	Sabahattin Ali ile birlikte Marco Paşa Alibaba ve tek başına Zübük adlı mizah dergilerini çıkardı.
2.	Alibaba	1	0,009	Sabahattin Ali ile birlikte Marco Paşa Alibaba ve tek başına Zübük adlı mizah dergilerini çıkardı.

Türklerle ortak bir tarihi olan Boşnakların kullandıkları unvan gruplarının tamamının tarihî şahsiyetler olması dikkat çekicidir.

6. Tekrar Grubu

Tekrar grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,05'ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 4, farklı 4 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 17'de sunulmuştur:

Tablo 17. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Tekrar Grupları

Sıra No	Tekrar Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	adım adım	1	0,01	Projeleri adım adım çizmek.
2.	az az	1	0,01	Birimci sınıftayım ve şu anda Türkçe az az konuşuyorum.
3.	bol bol	1	0,01	Yürüyüş bitti, bol bol su içtik ve kıyafetlerimizi değiştirdik.
4.	sık sık	1	0,01	Bu yüzden sık sık arapça dizileri seyrediyor.

Tekrar grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,34'ünü oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 35, farklı 14 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdeler oranları Tablo 18'de sunulmuştur:

Tablo 18. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Tekrar Grupları

Sıra No	Tekrar Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	bol bol	8	0,07	Üç günler hiç uyumadık, bol bol gezdik.
2.	sık sık	7	0,06	Annem sık sık yemeği getirdi, ama ben yemedim.
3.	kıpkırmızı	5	0,04	Başım ağrıdı, burnum kıpkırmızı oldu, çok hapşırdım.
4.	yemyeşil	3	0,02	Saraybosna da harika yemyeşil yerler var.
5.	ara sıra	2	0,01	Ara sıra sinemaya gideriz.
6.	uzun uzun	2	0,01	Biz telefonda her gün uzun uzun konuşuyoruz.
7.	bembeyaz	1	0,009	Yüzün bembeyaz oldu.
8.	masmavi	1	0,009	Büyük dağlar ve masmavi deniz var.
9.	mosmor	1	0,009	İlkbahar gelince her şey mosmordur.
10.	cıvıl cıvıl	1	0,009	Her yer cıvıl cıvıl çocuk sesiyle doluydu.

Tekrar grubu kullanımının A2 seviyesinde arttığı ve A1'de olduğu gibi sadece aynı sözcükleri tekrarlamak yoluyla oluşturulmadığı bu seviyede farklı yapıların da kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Tekrar grubu şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,16'sını oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 18, farklı 12 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdeler oranları Tablo 19'da sunulmuştur:

Tablo 19. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Tekrar Grupları

Sıra No	Tekrar Grubu	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	bol bol	4	0,03	Bol bol uyurum
2.	sık sık	4	0,03	Bayram konseri de sık sık katılıyorum.
3.	tertemiz	1	0,009	Üniversitemizin havası da ağaçlar ve çiçekler sayesinde tertemizdir.
4.	zaman zaman	1	0,009	Zaman zaman engelli bireylerle karşılaşıyoruz.
5.	dopdolu	1	0,009	Sokaklar dopdolu oluyor ve kafeler de.
6.	bambaşka	1	0,009	Deniz için artık her şey bambaşkadır...
7.	ayrı ayrı	1	0,009	Her gün ayrı ayrı yerlere gidip, oyunlar oynadık.
8.	gece gündüz	1	0,009	Ramazan bayramlarında ben, abim ve abimin arkadaşları ile gece gündüz bisiklet sürüp, top oynadık.

9.	hızlı hızlı	1	0,009	Bir adam sokakta yağmurluk satıyor, insanlar hızlı hızlı yürüyor.
10.	iç içe	1	0,009	Ama şimdi caddeler daha iyi ve herkes araba var, demek şehirler ve köyden iç içe şimdi.

7. Birleşik Kelimeler

7.1. Birleşik İsimler

Birleşik isimler A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %2,38'ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 177, farklı 58 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 20'de sunulmuştur:

Tablo 20. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Birleşik İsimler

Sıra No	Birleşik İsim	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	Saraybosna	35	0,47	Ama şimdi Saraybosna'da oturuyorum.
2.	biraz	23	0,31	Evde biraz dinleniyorum ve televizyon izliyorum.
3.	kahvaltı	13	0,17	Kahvaltıdan sonra bulaşık yıkıyorum.
4.	soyadı	11	0,14	Soyadım Taletovic.
5.	veya	7	0,09	...yemekten sonra çay içiyoruz veya kahve içiyoruz.
6.	ilkokul	7	0,09	Savaşta ben ilkokula mezun oldum.
7.	ağabey	6	0,08	Evimde annem, babam, ağabeyim, ablam ve ben yaşıyoruz.
8.	babaanne	5	0,06	Biz aile evinde yaşıyoruz; amcayla, yengeyle, kuzenlerle ve babaanneyle beraber.
9.	Başçarşı	5	0,06	Başçarşı'da güvercinlerini izliyoruz.
10.	hastane	4	0,05	Doktor hastanede çalışıyor.

Birleşik isimler A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %2,69'unu oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 271, farklı 34 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 21'de sunulmuştur:

Tablo 21. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Birleşik İsimler

Sıra No	Birleşik İsim	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	Saraybosna	53	0,52	Saraybosna'da yaşıyorum.
2.	biraz	33	0,32	Biraz üşüdüm, boğazım çok ağrıdı.
3.	nasıl	30	0,29	Sevgili Fatmacım nasılsın?
4.	birkaç	12	0,11	Okula birkaç gün gitmedim.
5.	kahvaltı	11	0,10	Kahvaltıdan sonra dışarıya çıkıp gezdik.
6.	hastane	11	0,10	Hastane de çok hastalar vardı.

7.	bugün	10	0,09	Bugün biz kilim fabrikaya gittik ve ben bir küçük kilim aldım.
8.	cumartesi	10	0,09	Cumartesi akşam dışarı çıktım.
9.	ağabey	9	0,08	Ağabeyimin adısı Alen.
10.	anneanne	9	0,08	Anneannem çok iyi bir insan.

Birleşik isimler B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,69'unu oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 182 farklı 39 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 22'de sunulmuştur:

Tablo 22. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Birleşik İsimler

Sıra No	Birleşik İsim	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	birbiri	24	0,22	Sosyal medyanın zararlı tarafları çünkü bunun için insanlar birbiriyle çok az sohbet eder ya da birbirlerine zaman geçirir.
2.	biraz	23	0,21	Sosyal medya biraz faydalı biraz zararlı.
3.	Saraybosna	18	0,16	Bu sebeple hep çok dünyanın ünlü oyuncular Saraybosna ziyaret ettiler.
4.	veya	14	0,13	Onun şarkıları o kadar iyi veya ünlü değil, ama ilahiyeler çok güzel söylüyor.
5.	nasıl	10	0,09	Hiçbir yemeği bilmediğim için o zaman nasıl yapmayı anlatacam.
6.	birkaç	9	0,08	Birkaç ay olan önce onu tanışma fırsatım var.
7.	bugün	8	0,07	Bugün en çok kullandığım sosyal medya facebook.
8.	hiçbir	6	0,05	Ödevi yapamayacaksan kursla başlama çünkü hiçbir şey öğrenmeyeceksin.
9.	birçok	6	0,05	Birçok kitap çıkardı.
10.	ağabey	5	0,04	Ramazan bayram da sabahta babam ve ağabeyim bayram namazına gidiyorlar.

7.2. Birleşik Fiiller

7.2.1. İsim+Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

İsim+yardımcı fiil şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,94'ünü oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 144, farklı 56 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 23'te sunulmuştur:

Tablo 23. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı İsim+Yardımcı Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	İsim+Yard. Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	ziyaret et-	14	0,18	İstanbul ve Bursayı ziyaret ettik.
2.	kahvaltı yap-	13	0,17	Sonra kahvaltı yapıyorum.
3.	kahvaltı et-	10	0,13	Erken kalkıyorum, çay içiyorum, evde kahvaltı etmiyorum.
4.	yardım et-	7	0,09	O insanlara yardım ediyor.
5.	banyo yap-	5	0,06	Saat sekizde kalkıyorum, banyo yapıyorum ve kahvaltı ediyorum.
6.	sohbet et-	5	0,06	Genellikle bir saat sohbet ediyoruz.
7.	mezun ol-	4	0,05	Savaşta ben ilkokula mezun oldum.
8.	namaz kıl-	4	0,05	Namaz kılıyorum.
9.	ödev yap-	4	0,05	O zaman eve gidiyorum ve ödev yapıyorum.
10.	resim yap-	4	0,05	Ressam resim yapıyor.

İsim+yardımcı fiil şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %2,57'sini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 259, farklı 91 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdeler oranları Tablo 24'te sunulmuştur:

Tablo 24. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı İsim+Yardımcı Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	İsim+Yard. Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	hasta ol-	35	0,34	İki hafta önce çok hasta oldum.
2.	sohbet et-	17	0,16	Başçarşıda çay içip sohbet ettik.
3.	ziyaret et-	16	0,15	Köln'de çok güzel Katedral ziyaret ettim.
4.	yardım et-	15	0,14	O bana hep yardım ediyor.
5.	merak et-	7	0,06	Annem çok merak etti.
6.	davet et-	6	0,05	Sana davet ediyorum, gel ve kendine ikna et!
7.	grip ol-	6	0,05	Bir çok ay önce grip oldum.
8.	teşekkür et-	6	0,05	Anneme ve babama teşekkür ediyorum.
9.	kahvaltı yap-	5	0,04	Saat sekizde ben kalktım ve kahvaltı yaptım.
10.	mezun ol-	5	0,04	Üniversiteden bu yıl mezun oldum.

İsim+yardımcı fiil şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,78'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 191, farklı 99 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdeler oranları Tablo 25'te sunulmuştur:

Tablo 25. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı İsim+Yardımcı Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	İsim+Yard. Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	yardım et-	13	0,12	Engelli çocuklar yardım etmek istiyorum.
2.	başarılı ol-	9	0,08	Doğru zamanda doğru şeylere yapabilirsek o anda başarılı olacağız.
3.	yardımcı ol-	7	0,06	Herkes engelli insanlara yardımcı olmalı.
4.	ikram et-	6	0,05	Biz misafirleri ikram ediyoruz.
5.	tavsiye et-	6	0,05	Türkçe kursuna başlamak isteyen Yunus Emre Enstitüsü çok tavsiye ederim.
6.	ziyaret et-	6	0,05	Bu sebeple hep çok dünyanın ünlü oyuncular Saraybosna ziyaret ettiler.
7.	devam et-	5	0,04	Ben çok güzel bir şey öğrendim ve devam ederim.
8.	kaybol-	5	0,04	Her şey kaybolmuş.
9.	sohbet et-	5	0,04	Aynı ortamı paylaşarak sohbet etmek çok daha zevkli.
10.	park et-	5	0,04	Görme engelliler için çok önemli olan, görme engelli yollarına, genelde arabalar park ediyor.

Tablolar incelendiğinde en sık kullanılan yardımcı fiillerin “et-”, “yap-” ve “ol-” olduğu tespit edilmiştir.

7.2.2. Özne+Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Özne+fiil şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,01’ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 1, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 26’da sunulmuştur:

Tablo 26. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Özne+Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	Özne+Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	yağmur yağ-	1	0,01	Her gün yağmur yağdı o yüzden çoğu zaman evde kaldım.

Özne+fiil şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,07’sini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 8, farklı 2 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 27’de sunulmuştur:

Tablo 27. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Özne+Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	Özne+Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	kar yağ-	3	0,02	Çok kar yağdı mı?
2.	yağmur yağ-	5	0,04	Her gün yağmur yağıyor ve bu benim için iyi

değil.

B1 seviyesinde özne+fiil şeklinde oluşturulan kavram işareti kullanımına rastlanmamıştır.

7.2.3. Nesne+Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Nesne+fiilden oluşan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %2,96'sını oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 220, farklı 60 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdeleri Tablo 28'de sunulmuştur:

Tablo 28. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Nesne+Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	Nesne+Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	kitap oku-	33	0,44	Boş zamanda kitap okuyorum, bu benim hobim.
2.	kahve iç-	27	0,36	Arkadaşlarımla divana gidiyorum, kahve içiyoruz ve çay içiyoruz.
3.	yemek ye-	16	0,21	Orada yemek yiyoruz sonra eve dönüyorum.
4.	ders çalış-	12	0,16	Türkçe kursu için ders çalışıyorum.
5.	televizyon izle-	12	0,16	Akşama televizyon izliyorum.
6.	oyun oyna-	11	0,14	Sonra biraz internette oyun oynarım.
7.	çay iç-	7	0,09	Arkadaşlarımla çay içtim ve boğaz turu gittim.
8.	fotoğraf çek-	6	0,08	Benim Hobilerim ... kitap okumayı, müzik dinlemeyi, Fotoğraf çekmek,
9.	top oyna-	6	0,08	Top oynuyoruz ve geziyoruz.
10.	müzik dinle-	5	0,06	Müzik dinliyorum ve biraz dinleniyorum.

Nesne+fiilden oluşan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,88'ini oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 190, farklı 72 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdeleri Tablo 29'da sunulmuştur:

Tablo 29. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Nesne+Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	Nesne+Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	kahve iç-	17	0,16	Dedemle kahve içtim.
2.	kitap oku-	16	0,15	Çay içtim dinlendim ve kitap okudum.
3.	televizyon izle-	16	0,15	Sonra biraz televizyon izledim.
4.	yemek ye-	14	0,13	Her gün ben lokantada kahve içiyorum ve yemek yiyorum.
5.	çay iç-	10	0,09	Gel ve beraber çay içeceğiz.
6.	ders çalış-	9	0,08	Berber ders çalışıyoruz.
7.	burnu ak-	7	0,06	Boğazım ağrıyordu, burnum akıyordu.

8.	oyun oyna-	6	0,05	Biraz dışarı çıktım, oyun oynadım.
9.	fotoğraf çek-	4	0,03	Arkadaşlarımla çok fotoğraf çektik.
10.	şarkı söyle-	4	0,03	O çok güzel şarkı söylüyor ve gitar çalıyor.

Nesne+fiilden oluşan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %1,15'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 124, farklı 70 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 30'da sunulmuştur:

Tablo 30. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Nesne+Fiil Şeklindeki Kavram İşaretleri

Sıra No	Nesne+Fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	oruç tut-	10	0,09	Ramazan bayramında oruç tutarız.
2.	kitap oku-	7	0,06	Kahve içiyorum ve kitap okuyorum.
3.	yemek ye-	7	0,06	Çok yemek yiyin, arkadaşlarla, aileyle buluşuyorlar.
4.	iletişim kur-	5	0,04	Sosyal medya sayesinde daha kolay iletişim kuruyoruz, ve bütün dünyadan arkadaşlar bulunabiliriz.
5.	şarkı söyle-	4	0,03	Bugün şarkı söylüyor ve yeni şarkılar yazıyor.
6.	oyun oyna-	4	0,03	Oyun oynayamazlar yalnız evden çıkamazlar.
7.	kahve iç-	3	0,02	Yaşlı olsam uyumadan sonra çalışıyorum ve kahve içiyorum.
8.	kurban kes-	3	0,02	Kurban bayramda kurban kesiyoruz.
9.	film izle-	3	0,02	O zaman herkes çok şey yapıyor ama en az film izliyor.
10.	fotoğraf çek-	3	0,02	Son teknoloji sayesinde akıllı telefonlarla fotoğraf çekmek, internete girmek, dosya göndermek mümkün.

Her üç seviyede de kullanılanların çoğu günlük hayatta da sıkça kullanılan eylemlerdir.

7.2.4. Zarf+Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

Zarf+fiilden oluşan birleşik fiiller, A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,86'sını oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 64, farklı 26 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 31'de sunulmuştur:

Tablo 31. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Zarf+Fiilden Oluşan Kavram İşaretleri

Sıra No	Zarf+fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	işe git-	9	0,12	Sonra işe gidiyorum.
2.	okula git-	8	0,10	Dokuzda okula gidiyorum ve ders çalışıyorum.
3.	tatile git-	7	0,09	Geçen yaz tatile gittik.

4.	eve git-	5	0,06	Kurstan sonra eve gidiyorum ve biraz kitap okuyorum ve yiyiyorum.
5.	dışarı çık-	4	0,05	Tatilden sonra Saraybosnaya dönüyorum ve arkadaşlarımla her gece dışarı çıkıyorum.
6.	kursa git-	3	0,04	Derslerimden sonra ben kursa gidiyorum.
7.	otobüse bin-	3	0,04	Havalimanından otobüse kadar otobüse bindim.
8.	sinemaya git-	3	0,04	Cuma günümünden önce haftalardan beri sinemaya gitmedim.
9.	alışverişe git-	2	0,02	Bazen alışverişe gidiyoruz ve çok güzel giyeceği satın alıyoruz.
10.	bisiklete bin-	2	0,02	Benim hobilerim ... dağda yürüyüş yapmak, bisiklete binmek.

Zarf+fiilden oluşan birleşik fiiller, A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,56'sını oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 57, farklı 28 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdeler oranları Tablo 32'de sunulmuştur:

Tablo 32. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Zarf+Fiilden Oluşan Kavram İşaretleri

Sıra No	Zarf+fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	doktora git-	12	0,11	Sonra doktora gittik...
2.	okula git-	10	0,09	Televizyon izledim ve okula gittim.
3.	dışarı çık-	3	0,02	Cumartesi akşam dışarı çıktım.
4.	alışverişe git-	2	0,01	Hastaneden sonra alışverişe gittik ve o gün iyiydi.
5.	dışarıya çık-	2	0,01	Ödevlerim bitince dışarıya çıktım.
6.	gezmeye çık-	2	0,01	Gezmeye çıktık ama çok uzak bir yere gitmedik çünkü doktor izin veremez.
7.	gezmeye git-	2	0,01	Geçen hafta sonu gezmeye gittik.
8.	kursa git-	2	0,01	Geçen hafta sonu kursa gittim.
9.	ziyarete git-	2	0,01	Ziyarete gittim.
10.	alışverişe çık-	1	0,009	Yarın eşya almak için alışverişe çıkacağız.

Tablodaki birleşik fiillerin büyük çoğunluğu "git-" veya "çık-" fiili ile kullanılarak bir eylemin ismi olmuştur. Alyılmaz (2003) bu yapıları zarf+fiilden oluşan fiil deyimleri içerisinde ele almaktadır. "Bu yapılar fiille arasında geçici anlam ilişkisi bulunan ve yüklem özel belirleyicisi olan tümleçlerle karıştırılmamalıdır. Örneğin 'Ali okula gidiyor.' cümlesinde 'okula git-' bir fiil deyimidir ve yüklem çekime hazır fiil kısmını oluşturmaktadır. Bu cümlelerin öğeleri bakımında tahlili Ö(zne)+Y(üklem) şeklinde olmalıdır. 'Ali, Atatürk Ortaokuluna gidiyor.' cümlesinde ise 'okula git-' fiil deyiminin/kavram işaretinin zarf kısmı (genel niteleyicisi), işaretli (Ø) olarak kullanılmıştır: Ali, Atatürk Ortaokuluna (okula) gidiyor. Bu durumda, bu cümlelerin öğeleri bakımından tahlili

Ö(zne)+T(ümleç)+Y(üklem) şeklinde olmalıdır” (Alyılmaz, 2003). Burada da geçici anlam ilişkisi olan birleşik fiiller değerlendirme dışı tutulmuştur.

Zarf+fiilden oluşan birleşik fiiller, B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,2’sini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 22, farklı 17 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10’unun sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 33’te sunulmuştur:

Tablo 33. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Zarf+Fiilden Oluşan Kavram İşaretleri

Sıra No	Zarf+fiil	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	otobüse bin-	3	0,02	Yolda yürümek bile çok zor otobüse binmek çok zor.
2.	dışarı çık-	3	0,02	Mesela göz körlüğü yaşayan insanlar dışarı çıkamıyorlar.
3.	okula git-	2	0,01	Bazı engelli çocuklar okula gidemezler.
4.	sahneye çık-	2	0,01	Kız kardeşiyle beraber sahneye çıkıyor ve çok orijinal, farklı enterasan Show yapıyor.
5.	pikniğe git-	2	0,01	Dinlenip pikniğe gidiyoruz.
6.	hapse düş-	1	0,009	Bu ikinci evlendiği kocası da, çok kumar oynadığı için, bir gün hapse düşer ve ölür.
7.	hapse gir-	1	0,009	Yazdıklarından ötürü hapse girdi.
8.	rahat yaşa-	1	0,009	Bu yüzden şimdi tek amacım günlerime rahat yaşamaktır.
9.	sahura kalk-	1	0,009	Ben sahura kalktım.
10.	seyahate çık-	1	0,009	Seyahate çıktık.

8. Deyimler

A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında deyim kullanımına rastlanmamıştır. Deyim şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,04’ünü oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 5, farklı 5 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 34’te sunulmuştur:

Tablo 34. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Deyimler

Sıra No	Deyim	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	dünyalar onun ol-	1	0,009	Yeğenimi gördüğüm zaman dünya benim oldu.
2.	zorunda kal-	1	0,009	Sen de iğne yaptırmak zorunda kalma!
3.	burnu bile kanama-	1	0,009	Çocuğun burnu bile kanamadı.
4.	ödü patla-	1	0,009	Gece bir şey olacak diye ödüm patlıyor.
5.	önem ver-	1	0,009	Ben sağlığıma genellikle çok önem veriyorum çünkü doktora gitmeyi hiç sevmiyorum.

Deyim şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,25'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 27, farklı 23 sözcük yer almaktadır. Bunların ilk 10'unun sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 35'de sunulmuştur:

Tablo 35. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Deyimler

Sıra No	Deyim	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	vakit geçir-	2	0,01	İnternette bulduğumuz sosyal medya zararlı çünkü boş zamanımız yok ve onu sadece sosyal medyada vakit geçiriyoruz.
2.	zorluk yaşa-	2	0,01	Engelliler zorluk yaşıyor.
3.	dalga geç-	2	0,01	Onlarla dalga geçmemeliyiz.
4.	özen göster-	2	0,01	Uzun tünellere çıkmamaya özen gösteriyor.
5.	vakit kaybet-	1	0,009	Aynı zamanda bunu yaparken çok vakit kaybediyorlar ve maalesef gerçek hayat yaşamıyorlar bu onların zararı.
6.	aklına gel-	1	0,009	Sevdiğimiz, değer verdiğimiz, aynı yuvayı paylaştığımız, bir ömrü beraber geçirdiğimiz insanlar yalnız bugün aklımıza geliyorsa bu üzücü bir durumdur.
7.	maruz kal-	1	0,009	Çünkü küçük çocuklar radyasyona maruz kalırlar.
8.	zaman ayır-	1	0,009	Bahçesine ve çiçeklerine daha çok zaman ayırıyor.
9.	zaman geçir-	1	0,009	Sosyal medyanın zararlı tarafları çünkü bunun için insanlar birbiriyle çok az sohbet eder ya da birbirlerine zaman geçirir.
10.	zarar gör-	1	0,009	İnsanlar, yanlış bilgi veren reklamlara inanabilmekte ve bu yüzden zarar görmektedirler.

Ders kitaplarında B1 seviyesinden sonra deyim gibi kalıp ifadelerin öğretilmesine ağırlık verilmesine bağlı olarak bu seviyedeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında deyim kullanımının arttığı gözlemlenmiştir.

9. Atasözleri

A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında atasözü kullanımına rastlanmamıştır.

Atasözü şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,009'unu oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 1, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 36'da sunulmuştur:

Tablo 36. *A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Atasözleri*

Sıra No	Atasözü	Toplam Sıklık	%
1.	Cennet annelerin ayakları altındadır	1	0,009

Atasözü şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,01'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 2, farklı 2 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 37'de sunulmuştur:

Tablo 37. *B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Atasözleri*

Sıra No	Atasözü	Toplam Sıklık	%
1.	İş insanın aynasıdır.	1	0,009
2.	İşleyen demir paslanmaz.	1	0,009

10. Kalıp sözler

Kalıp sözler şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,05'ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 4, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 38'de sunulmuştur:

Tablo 38. *A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Kalıp Sözler*

Sıra No	Kalıp Söz	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	inşallah	4	0,05	İnşallah tekrar geçeceğim.

Kalıp sözler şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,13'ünü oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 14, farklı 6 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 39'da sunulmuştur:

Tablo 39. *A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Kalıp Sözler*

Sıra No	Kalıp Söz	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	canım benim	6	0,05	Canım benim annem ve babam şimdi yaşlandılar ama ruhları hâlâ çok genç.
2.	inşallah	2	0,01	Ben şimdi çalışmaya gidiyorum, inşallah seninle tekrar bulacağım.
3.	Allah'a şükür	2	0,01	Uzun zamandır hasta olmadım, Allaha şükür.
4.	görüşmek üzere	2	0,01	Görüşmek üzere!
5.	kusura bakma	1	0,009	Çok uzun zamandır sana yazamadım, kusura bakma.
6.	valla billa	1	0,009	Valla billa ben oraya kursa gidiyorum ve en sevdiğim yer Foynitsa'da o merkez.

Kalıp sözler şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,009'unu oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 1, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 40'ta sunulmuştur:

Tablo 40. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Kalıp Sözler

Sıra No	Kalıp Söz	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	hoş geldiniz	1	0,009	Ülkemizdeki misafirleri gelince en başta "Hoş geldiniz" diyoruz.

11. Karma

Karma yöntemle oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,01'ini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 1, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 41'de sunulmuştur:

Tablo 41. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Karma Yöntemle Oluşturulan Kavram İşaretleri

Sıra No	Karma	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	e-posta	1	0,01	Telefonda sürekli müşterilerle konuşuyorum veya bilgisayarda e-posta yazıyorum.

Karma yöntemle oluşturulan kavram işaretleri A2 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,009'unu oluşturmaktadır. A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 1, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 42'de sunulmuştur:

Tablo 42. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Karma Yöntemle Oluşturulan Kavram İşaretleri

Sıra No	Karma	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	kanka	1	0,009	Kankamla kahve içtim.

Karma yöntemle oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,01'ini oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 2, farklı 1 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 43'te sunulmuştur:

Tablo 43. A2 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Karma Yöntemle Oluşturulan Kavram İşaretleri

Sıra No	Karma	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	e-posta	2	0,01	Eskiden günlerce mektup beklerken şimdi bir telefon veya e-posta ile kısa zamanda en uzaktaki yakınlarımıza bile ulaşabiliyoruz.

12. Kısaltma

Kısaltma şeklinde oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,02'sini oluşturmaktadır. A1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 2, farklı 2 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 44'te sunulmuştur:

Tablo 44. A1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Kısaltmalar

Sıra No	Kısaltma	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	cm	1	0,01	Boyu 180 cm. olanların katılmadığı bir spordur.
2.	SSST	1	0,01	Ablamın adı Fatima o 21 yaşında ve SSST'de öğrencidir.

A2 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında kısaltma kullanımına rastlanmamıştır.

Kısaltma şeklinde oluşturulan kavram işaretleri B1 seviyesindeki öğrencilerin kullandığı tüm sözcüklerin %0,06'sını oluşturmaktadır. B1 seviyesindeki öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu türden toplam 7, farklı 4 sözcük yer almaktadır. Bunların sıklıkları ve yüzdelik oranları Tablo 45'te sunulmuştur:

Tablo 45. B1 Seviyesindeki Öğrencilerin Kullandığı Kısaltmalar

Sıra No	Kısaltma	Toplam Sıklık	%	Örnek Cümle
1.	vb.	4	0,03	O zaman başka ülkelerde gezmek isterim vb.
2.	ABD	1	0,009	Bir ABD dışındaki mareşal manyaklar için bir hastaneden kaçan bir katil.
3.	cm	1	0,009	Ekranla yüzümüz arasındaki mesafe en az otuz cm olmalıdır.
4.	km	1	0,009	Boyu kırk km.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandığı söz varlığı genel olarak incelendiğinde ise aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Tablo 46: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Söz Varlığı

Seviye	Toplam Sözcük	Farklı Sözcük
A1	7.410	1.331
A2	10.066	1.693
B1	10.722	2.218

Tablo incelendiğinde öğrencilerin devam ettiği kur ile öğrenci başına düşen toplam sözcük ve farklı sözcük sayısının doğru orantılı olduğu görülmektedir. En yüksek oranda sözcük kullanımına B1 seviyesindeki öğrencilerde rastlanmaktadır. Öğrencilerin yaptığı yazılı anlatımlarda kullanılan toplam sözcük sayısı 28.198, farklı sözcük sayısı 5.242'dir.

A1 seviyesindeki öğrencilerin en sık kullandıkları sözcükler “ve, ben, çok, bir, git-, sonra, var, ev, da/de, o, ad, sev-, aile, güzel, biz, saat, yaş, anne, baba, gün” sözcükleridir. A2 seviyesindeki öğrencilerin en sık kullandıkları sözcükler “çok, ben, ve, bir, o, da/de, git-, sonra, en, anne, var, gel-, güzel, gün, için, bu, ol-, ama, arkadaş, her” sözcükleridir. B1 seviyesindeki öğrencilerin en sık kullandıkları sözcükler ise “ve, bir, çok, insan, ol-, bu, da/de, o, için, en, var, gün, sonra, ama, git-, ben, ülke, sosyal medya, her, yap-” sözcükleridir. En sık kullanılan ilk 20 sözcüğe bakıldığında genellikle kök/köken hâlindeki kavram işaretlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında yer alan söz varlığı genel anlamda kavram işaretleme yollarına göre incelendiğinde de söz varlığının önemli bir kısmını **kök veya köken hâlindeki kavram işaretleri** oluşturmaktadır. Bu türden A1 seviyesinde toplam 5.445, farklı 719; A2 seviyesinde toplam 7.235, farklı 812; B1 seviyesinde toplam 6.764, farklı 917 sözcük yer almaktadır. Kök veya köken hâlindeki sözcükler A1 seviyesindeki tüm sözcüklerin %73,48’ini, A2 seviyesindekilerin %71,87’sini, B1 seviyesindekilerin ise %63,08’ini oluşturmaktadır. Seviye yükseldikçe kök/köken hâlindeki kavram işaretlerinin kullanım oranı da azalmıştır.

Gövde hâlindeki kavram işaretleri A1 seviyesinde toplam 1.004, farklı 251; A2 seviyesinde toplam 1576, farklı 413; B1 seviyesinde toplam 2485, farklı 681 sözcük yer almaktadır. Bunlar A1 seviyesindeki tüm sözcüklerin %13,53’ünü, A2 seviyesindekilerin %15,63’ünü, B1 seviyesindekilerin ise %23,15’ini oluşturmaktadır. Türlerine göre incelendiğinde de en çok isimden isim yapım ekiyle türetilmiş sözcüklerin kullanıldığı, bunu fiilden isim yapım ekiyle türetilmiş olan sözcüklerin takip ettiği görülmektedir. Seviye yükseldikçe öğrenciler ekleri de öğrenmeye başlamakta, bununla doğru orantılı olarak gövde hâlindeki kavram işaretlerinin kullanımı da artmaktadır.

Son olarak **birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretleri** incelenmiştir. Bunlar A1 seviyesindeki tüm sözcüklerin %12,45’ini, A2 seviyesindekilerin %11,22’sini, B1 seviyesindekilerin ise %10,58’ini oluşturmaktadır. Öğrencilerin seviyesi arttıkça birden fazla kavram işaretini birleştirerek yeni bir kavram işareti oluşturmayı öğrenmesi beklenirken burada seviye arttıkça kullanım oranının düştüğü görülmektedir. **Belirtisiz isim tamlamaları** A1 seviyesinde toplam 156, farklı 96; A2 seviyesinde toplam 190, farklı 108; B1 seviyesinde toplam 323, farklı 186 defa kullanılmıştır. **Niteleme sıfat tamlamaları** A1 seviyesinde toplam 53, farklı 14; A2 seviyesinde toplam 69, farklı 42; B1 seviyesinde toplam 130, farklı 39 defa kullanılmıştır. **Sayı grupları** A1 seviyesinde toplam 90, farklı 44; A2 seviyesinde toplam 33, farklı 21; B1 seviyesinde toplam 45, farklı 34 defa kullanılmıştır. **Özel ad grupları** A1 seviyesinde toplam 9, farklı 8; A2 seviyesinde toplam 2, farklı 2; B1 seviyesinde toplam 63, farklı 41 defa kullanılmıştır. **Unvan grupları** A1 seviyesinde toplam 2, farklı 1; A2 seviyesinde toplam 4, farklı 4; B1 seviyesinde toplam 2, farklı 2 defa kullanılmıştır. **Tekrar grupları** A1 seviyesinde toplam 4, farklı 4; A2 seviyesinde toplam 35, farklı 14; B1 seviyesinde toplam 18, farklı 12 defa kullanılmıştır. **Birleşik isimler** A1 seviyesinde toplam 177, farklı 58; A2 seviyesinde toplam 271, farklı 34; B1 seviyesinde toplam 182, farklı 39 defa kullanılmıştır. **Birleşik fiiller** A1 seviyesinde toplam 429, farklı 143; A2 seviyesinde toplam 514, farklı 193; B1 seviyesinde toplam 337, farklı 186 defa kullanılmıştır. **Karma** yöntemle oluşturulan kavram işaretleri A1 seviyesinde toplam 1; A2 seviyesinde toplam 1; B1 seviyesinde toplam 2, farklı 1 defa kullanılmıştır. **Kısaltmalar** A1 seviyesinde toplam 2, farklı 2; B1 seviyesinde toplam 7, farklı 4 defa kullanılmıştır. A2 seviyesinde kısaltma kullanımına rastlanmamıştır.

Türklerin yaşam boyunca edindiği deneyimlerin sonucunda oluşan deyimler ve atasözleri ayrı bir önem teşkil etmektedir. A1 seviyesinde deyim ve atasözü kullanımına rastlanmamıştır. A2 seviyesinde toplam 5, farklı 5; B1 seviyesinde toplam 27, farklı 23 **deyim** kullanılmıştır. **Atasözü** ise A2 seviyesinde sadece 1, B1 seviyesinde ise 2 defa kullanılmıştır. Kalıp sözler de bu bağlamda ayrı değerlendirilebilir. A1 seviyesinde toplam 4, farklı 1; A2 seviyesinde toplam 14, farklı 6; B1 seviyesinde toplam 1, farklı 1 **kalıp söz** kullanılmıştır

Sonuç olarak bakıldığında Bosna Hersek'te Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatımlarında en sık kök/köken hâlindeki kavram işaretlerini en az ise birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretlerini kullandıkları tespit edilmiştir. Birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretleri arasında ise kullanım açısından en büyük orana sahip olan birleşik fiillerdir, bunu belirtisiz isim tamlamaları ve birleşik isimler izlemektedir. Türk kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan deyim ve atasözlerinin ise çok az kullanılması dikkat çekicidir. Bu şekilde birden fazla anlam ögesiyle kurularak aralarında kalıcı bir ilişki bulunan yani sözlükte madde başı olabilecek kavram işaretlerini öğrencilerin bilmesi ve yazılı anlatımlarına yansıtılabilmeleri gerekirken öğrencilerin bu tarz yapıları kullanmayı pek tercih etmediği görülmüştür. Bir kavramın tek bir sözcükle karşılanmadığı kimi zaman sözcüklerden birinin veya tamamının gerçek anlamını kaybettiği için öğrenciler açısından bu tür yapıları öğrenmek daha güç olabilmektedir. Bu sebeple kullanım oranının düşük olduğu söylenebilir.

Bilindiği üzere bireylerin sahip olduğu söz varlığı arttıkça dile hâkimiyeti, iletişim kurma becerisi ve bununla doğru orantılı olarak da düşünme kapasitesi de artmaktadır. Buna bağlı olarak yeni bir dili öğrenmek isteyenlerin de söz varlığını zenginleştirmesi gerekmektedir. "Söz varlığını önemi bilinmesine rağmen yabancı dil öğretiminde kelime öğretimi uzun süre göz ardı edilen bir alan olmuştur" (Coady & Huckin, 1997). Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi başta olmak üzere geleneksel yaklaşımlarda ve yöntemlerde çoğunlukla kelime öğretiminden daha çok gramer öğretimine, dil bilgisel yapıların işlevine önem verilmiştir (Oflaz, 2015). 1890'lı yıllardan sonra ortaya çıkan Kelime Yaklaşımı ile "Öğrenciye öğretilecek ilk şey dilin öğeleridir, yani kelimelerdir." düşüncesinden hareketle kelime öğretimine daha çok önem verilmeye başlanmıştır. Bu yaklaşım Doğrudan Öğretim Yöntemiyle birlikte de uzun yıllar kullanılmıştır (Güneş, 2011). Sonraki dönemlerde de Yapılandırmacı Yaklaşımın dil öğretimine getirdiği yenilikler ile Beceri Yaklaşımı, Etkinlik Yaklaşımı, Tematik Yaklaşım, İletişimsel Yaklaşım gibi yeni yaklaşımlar ortaya çıkmış ve bunlar da çeşitli ülkelerin programlarında ve Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde kendine yer edinmiştir (Güneş, 2011). Günümüzde özellikle iletişime önem verilen İletişimsel Yaklaşım gibi yaklaşımlarda dilde kullanım sıklığı yüksek olan söz varlığı unsurlarının öğretilmesi önem kazanmaya başlamıştır. Yabancı dil öğrenen bireylerin kalıp sözler, deyimler de dâhil olmak üzere dilde sıklıkla kullanılan, farklı yollarla yapılan tüm söz varlığı unsurlarına hâkim olması onların iletişim esnasında rahat etmelerini sağlayacaktır.

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (2009) de sözcük düzeyleri ve sözcük öğretimiyle ilgili bazı konulara değinilmiştir. Sözcük düzeyleri ile ilgili bölüm, bu çalışmanın sonuçlarını destekleyecek niteliktedir. Temel seviye olarak adlandırılan A1 seviyesinden başlamak üzere en son C2 seviyesinde dahi yabancı dil öğrenen bireylerin sadece tek sözcükten değil sözcük öbeklerinden, deyimlere kadar uzanan geniş bir söz varlığı yelpazesine sahip olması gerektiği ifade edilmektedir.

Sözcük Düzeyleri

C2	Deyimler ve günlük dildeki ifadeleri de içeren oldukça geniş bir sözcük dağarcığına sahiptir; sözcükleri yan anlamları ile birlikte bilmektedir.
C1	Konumdaki duraksamaları ifadeyi farklılaştırarak giderecek oldukça geniş sözcük bilgisine sahiptir; ifade gücü ya da kaçınma stratejisi fark edilmeyecek boyuttadır. Deyimler ve günlük ifadelerde yeterlidir.
B2	Kendi alanı ve genel konularla ilgili geniş bir sözcük dağarcığına sahiptir. Sık tekrarlardan kaçınacak ifadeler kullanabilir, ancak konuşmada duraksamalara ve çapraşık ifadelerle yol açabilecek sözcüksel boşluklar vardır.
B1	Aile, hobiler ve ilgi alanları, iş, seyahat ve günlük olaylar gibi günlük yaşamıyla ilgili çoğu konuda kimi zaman dolambaçlı ifadelerle de olsa kendini ifade edebilecek yeterli sözcük dağarcığına sahiptir.
A2	Bilinen durum ve konuları içeren günlük görüşmeleri yapabilecek yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Temel iletişimsel gereksinimleri ifade edecek yeterli sözcük dağarcığına sahiptir. Basit gereksinimler için yeterli sözcük dağarcığına sahiptir.
A1	Belirli somut durumlar için tek sözcük ve söz öbeklerinden oluşan temel sözcük bilgisine sahiptir.

Çerçeve program içerisinde A1 seviyesinde “en basit düzeyde günlük konuşma biçimlerini kullanarak temel sosyal iletişime geçebileceği, selamlama ve vedalaşma, kendini tanıtmaya, lütfen, teşekkür ederim, üzgünüm gibi kalıpları kullanabileceği (CEF, 2001)” de ifade edilmektedir. A2 seviyesinde ise “acil ve anlık gereksinimlerle ilgili kalıp ve ifadeleri anlayabileceği, gündelik yaşamın ve güncel olayların basit durumlarıyla ilgili bilgileri iletmek için belleğe yerleştirilmiş temel yapılardan, birkaç sözcüklük öbeklerden ve kalıp anlatımlardan yararlanabileceği (CEF, 2011)” belirtilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları da Bosna Hersek’teki Yunus Emre Enstitüsü’nde Türkçe öğrenen A1, A2 ve B1 seviyesindeki öğrencilerin programda önemle üzerinde durulan kalıp sözlerden, deyimlerden, söz öbeklerinden yani birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretlerinden istenilen düzeyde olmasa da yazılı anlatımlarında faydalanabildiklerini göstermektedir.

Çerçeve programda da özellikle üzerinde durulan birleşik yapılarda kimi zaman sözcüklerden biri kimi zaman da tümü anlamını yitirdiği için bu yapıları kök/köken hâlinde olanlara veya gövde hâlinde olanlara göre tanımak, anlamlarını bulmak ve kullanmak daha zordur. Örneğin deyimler çoğunlukla gerçek anlamından uzaklaşıp mecaz anlamda kullanılmaktadır. “Anlamları genellikle içerdikleri sözcükle alakasız olduğundan anlamlarının öğretilmesi gerekmektedir” (Cacciari & Corradini, 2005’ten akt. Güneş, 2010). Bu sebeple bu çalışmada öğrencilerin özellikle birden fazla anlam ögesiyle kurulmuş kavram işaretlerini yazılı anlatımlarında ne düzeyde kullanabildikleri üzerinde durulmuştur

Türkçenin sözcük yapma/kavramları işaretleme yolları yani yapısal özellikleri bireylerin dili daha etkili bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmaktadır. Bu yüzden yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerde mutlaka morfolojik farkındalık oluşturulması, onlara gerektiği zaman Türkçenin kelime türetme özelliğinden, gerektiğinde birden fazla sözcüğü birleştirerek birleşik yapılardan faydalanma alışkanlığı kazandırılması gerekmektedir. Bunun için derslerde ve kitaplarda dilbilgisi eğitiminde Türkçenin kelime türetme özelliğini, birleşik yapıları, atasözü ve deyimleri kapsayacak etkinliklere yer verilmesi önem arz etmektedir. Alyılmaz (2018) da çalışmasında birden fazla anlam ögesiyle

kurulmuş kavram işaretleme yönteminin “sözcük yapım yolları” içinde öğretilmesinin hedef kitlenin Türkçenin söz varlığını sistemli bir şekilde öğrenmesini ve bunları etkin şekilde kullanmasını sağlayacağını belirtmiştir. Ayrıca kitapların söz varlığının da Türkçenin sözcük yapma yolları göz önünde bulundurularak hazırlanması faydalı olacaktır. Özellikle dilde kullanım sıklığı yüksek olan kavram işaretlerinin/sözcüklerin ders kitaplarında ve etkinliklerde daha sık kullanılması da öğrencilerin kullanımını artırabilir. Bu çalışmadan elde edilen bulguların da yabancı dil öğrenen öğrencilerin kavramları işaretlerken daha çok hangi yolları tercih ettiklerini, birden fazla ögesiyle kurulmuş kavram işaretlerinde hâkim oldukları ve eksiklik yaşadıkları türleri göstermesi açısından yabancılara Türkçe öğreten eğitimcilere ve ders kitabı hazırlayanlara fikir vereceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe yazıları*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin sözcük varlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1981). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 1*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alyılmaz, C. (1994). *Orhun yazıtlarının söz dizimi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Alyılmaz, C. (2003). Türkçede fiil deyimleri ve öğretimi üzerine. *Türk Dili*, 620, 148-156.
- Alyılmaz, S. (2011). *Risâle-i mûze-dûzluk (inceleme-metin-dizin)*. Ankara: Elik Yayınları.
- Alyılmaz, S. (2013). Güncel Türkçe Sözlük'te yer alan argo nitelikli kavram işaretleri. *Prof. Dr. Leylâ Karahan armağanı içinde* (s. 165-192). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Alyılmaz, S. (2017). *Türkçede nesne tekrarlı fiiller*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Alyılmaz, S. (2018). Türkçede birden fazla anlam ögesiyle (sentaktik yolla) kavramların işaretlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 3/1, 11-25.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bilgegil, M. K. (1992). *Türkçe dilbilgisi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Börekçi, M. (2009). *Türkiye Türkçesinde yapı ve işlev bakımından sözcükler*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (11. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Candaş-Karababa, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- CEF (Common European Framework). (2001). *Council for cultural comission, common European framework of reference for language, learning, teaching, assesment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Coady, J. and Huckin, T. (1997). *Second language vocabulary acquisition*. Cambridge University Pres.
- Daşdemir, M. (2000). *Dede Korkut hikâyelerinin söz dizimi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Daşdemir, M. (2014). *Oklama yöntemiyle Türkçenin yapısal-işlevsel söz dizimi*. Erzurum: Eser Basım Yayın Dağıtım.
- Delice, H. İ. (2007). *Türkçe sözdizimi*. (3. bs.). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Demir, N. ve Yılmaz, E. (2010). *Türk dili el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Dizdaroğlu, H. (1963). *Türkçe'de fiiller*. Ankara: TDK Tanıtma Yayınları.
- Eker, S. (2013). *Çağdaş Türk dili*. (8. Basım). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ergin, M. (2000). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayın Dağıtım.
- Gemalmaz, E. (1992). *Standart Türkiye Türkçesi (STT)'nin formanlarının enformatif değerleri ve bu değerlerin ihtiyaç halinde bu dilin gelişimine muhtemel etkileri*. Erzurum.
- Gemalmaz, E. (2010). *Türkçenin derin yapısı*. (Yay. Haz.: C. Alyılmaz ve O. Mert). Ankara: Belen Yayıncılık.
- Gökdayı, H. (2015). *Türkçede kalıp sözler*. (2. bs.). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/15, 123-148.
- Güneş, S. (2010). Yabancı dil öğretiminde deyim öğretimi: yöntemler, teknikler ve uygulamalar. *Dilbilim*, 22, 1-15.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hatiboğlu, V. (1982). *Türkçenin sözdizimi*. Ankara: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Karaağaç, G. (2011). *Türkçenin söz dizimi*. (4. bs.). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karadağ, Ö. (2013). *Kelime öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Karahan, L. (2006). *Türkçede söz dizimi*. (11. bs.). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007a). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007b). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kurt, İ. (1991). *Türk atasözlerine psikolojik bir yaklaşım*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Lieber, R. (2010). *Introducing morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MEB (2009). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni (öğrenme-öğretme-değerlendirme)*. Council of Europe.
- Mert, O. (2007, Mayıs). *Kazak Türkçesi'nde hayvan adlarıyla kurulan atasözleri*. Kazakistan ve Türkiye'nin Ortak Kültürel Değerleri Uluslararası Sempozyumu, Almatı.
- Mert, O. (2008). Orhun yazıtlarında kullanılan işaretli (/Ø/) görev öğeleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 38, 1-20.
- Oflaz, A. (2015). Geleneksek ve alternatif yabancı dil öğretim yöntemlerinde Almanca kelime öğretimi. *Turkish Studies*, 10/3, 695-712.
- Özel, S. (1977). *Türkiye Türkçesinde sözcük türetme ve birleştirme*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkan, M. ve Sevinçli, V. (2013). *Türkiye Türkçesi söz dizimi*. İstanbul: Akademik Kitaplar.

-
- Öztürk, D. (2008). *Türkiye Türkçesinde anlamca kaynaşmış-deyimleşmiş birleşik fiiller*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Paylan, K. (2015). *Türkçede kelime türetme yollarına genel bir bakış*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. (11. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.